

Essentie en metaforen van Rutger Claassens over Koortsige burger, Kalme overheid

Het essay van Rutger Claassens (Politieke Filosofie en Economische Politiek, Universiteit Utrecht) vormt -samen met de andere 6 essays en de verdiepende discussie- een belangrijke bouwsteen voor het hoofdstuk 'Nieuwe Sturing' in het Trendboek Expeditie RWS2050, dat in het voorjaar van 2020 wordt gepubliceerd op ExpeditieRWS2050.nl.

De essentie van het betoog van Rutger Claassens en de metafoor die hij voor de overheid van de toekomst op het oog heeft.

Claassen, Rutger (2019) Koortsige burgers, kalme overheid

- Trends: (te) hoge verwachtingen, afstand tussen overheid en burger en burgers onderling (individualisering), toegenomen complexiteit, snelheid en onzekerheid
- Overheid als vader of vijand? Ongezonde beelden! Meest passend: vertegenwoordiger.
- Overheid als lichaam: één lichaam (geen concurrentie), hiërarchisch, gebaseerd op burgers. Metafoor: Leviathan uit het boek van Thomas Hobbes.
- Functies en meningen komen bij het minste of geringste in botsing
- Behoeftte aan een sterke overheid om knopen door te hakken (veeleisende burger), maar onenigheid over de oplossing (verdeelde burger).
- Vermarkting van publieke taken werkt niet: de overheid wordt altijd aangesproken bij misstanden en wordt verwacht daadkrachtig op te treden.
- Overheid (hoofd) moet kalm blijven! Luisteren naar zowel meer- als minderheden, het lichaam proberen af te laten koelen (meer laten denken in algemeen belang), het hele lichaam bij elkaar houden
- Een kalme overheid is geen koele overheid, maar heeft een warm hart.

Enkele hoofdlijnen uit de verdiepende discussie

Alle essayisten delen de **zorgen over vandaag en morgen**. De recente protesten worden regelmatig genoemd, leidend naar een gevoelde noodzaak voor verandering. Tegelijkertijd is het lastig de horizon van 2050 aan te stippen, juist omdat overheidssturing verandert in wisselwerking met veranderingen in de maatschappij. De essays richten zich daardoor wat meer op de korte en middellange termijn.

Diverse thema's worden aangestipt die maken dat verandering aanstaande is (de overheid volgt):

- Bewustwording van de **keerzijde van marktwerking** wordt breed gesignaleerd.
- **Hoge verwachtingen** van burgers van de overheid, met **teleurstelling en onvrede** als gevolg. Ook door vage doelstellingen en complexe opgaven vanuit de politiek die vervolgens niet haalbaar blijken dragen bij aan de teleurstelling. Dit bewustzijn ontwikkelt zich.
- **Menselijke maat** is een terugkerend thema. Het gaat hierbij dan om:
 - Individualisering waardoor maatwerk belangrijker wordt
 - Meekomen van mensen aan de randen van de samenleving (die niet mee kunnen komen met de complexiteit en snelheid van de maatschappij).
 - Rechtvaardigheid.
 - Weg van eendimensionale technocratische oplossingen

De essayisten zien een herijking van de rol en verantwoordelijkheid die de overheid uitdraagt. Juist de overheid als trekker voor het creëren van publieke waarde en het behartigen van het algemeen belang wint in de toekomst aan waardering. Daarbij gaat het ook om de manier waarop: er is behoefte aan een sterke overheid die de stip op de horizon zet, en tegelijkertijd op een open en samenwerkende manier invulling geeft aan die stip. Dit is een nadrukkelijke kans voor **ambtelijk leiderschap** waarbij de overheid een kalme en stabiele lijn voorwaarts kan nastreven. Legitimiteit en verantwoording zijn hierbij essentiële elementen.

